



การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดสัมมนาในรูปแบบใหม่ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

A Feasibility Study for Offering New Forms of Seminar Sukhothai Thammathirat

Open University

นงศ์ลักษณ์ รุ่งวิษยาร¹

nongstou@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการเข้าสัมมนาในรูปแบบใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2) ศึกษาความพร้อมในการจัดสัมมนาในรูปแบบใหม่ของอาจารย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และ 3) ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดสัมมนาในรูปแบบใหม่ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ประชากรที่ใช้ศึกษา ประกอบด้วยนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปีการศึกษา 2556 จำนวน 1,985 คน และอาจารย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำนวน 195 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดสัมมนาในรูปแบบใหม่จากข้อบังคับระเบียบ ประกาศ และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้บริหารมหาวิทยาลัยและสันทนาการที่เกี่ยวข้องจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการเข้าสัมมนาในรูปแบบใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พบว่าส่วนใหญ่ต้องการเข้าสัมมนาแบบเดิม คือ สัมมนาในวันเสาร์-อาทิตย์ 2) ความพร้อมในการจัดสัมมนาในรูปแบบใหม่ของอาจารย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พบว่าส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการเพิ่มทางเลือกในการสัมมนาช่วงเย็นหลังเลิกงานวันทำการปกติ (วันจันทร์-ศุกร์) และ 3) ความเป็นไปได้ในการจัดสัมมนาในรูปแบบใหม่ พบความเป็นไปได้ในการจัดสัมมนาในรูปแบบใหม่ คือการจัดสัมมนาในช่วงเย็นหลังเลิกงานวันทำการปกติ (วันจันทร์-ศุกร์) โดยการทำให้โครงการพิเศษแยกจากการจัดการเรียนการสอนแบบเดิม หรือการทำโครงการความร่วมมือกับหน่วยงาน

คำสำคัญ การจัดสัมมนา รูปแบบใหม่ ศึกษาความเป็นไปได้

¹ สำนักบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช



Abstract

The objectives of this research were (1) to study the needs for attending new forms of seminar of graduate students of Sukhothai Thammathirat Open University (STOU); (2) to study the readiness for organizing new forms of seminar of instructors at the graduate level of STOU; and (3) to study the feasibility for offering new forms of seminar of STOU. The research population comprised 1,985 graduate students who enrolled in the graduate study programs of STOU during the second semester of academic year 2013 and 195 instructors in the graduate study programs. A questionnaire was employed as the data collecting instrument. Statistics for data analysis were the frequency and percentage. Also, a qualitative research method was employed for the feasibility study for offering new forms of seminar. Data were collected from studying rules and regulations, announcements, and practice guidelines concerning new forms of seminar; interviewing STOU administrators; and conducting focus group discussion involving STOU personnel from the central campus as well as regional distance education centers. Data were analyzed using content analysis method.

Research findings showed that (1) regarding the needs of graduate students for attending new forms of seminar, it was found that the majority of respondents would like to preserve the traditional form of seminar which offered on Saturday and Sunday; (2) regarding the readiness for organizing new forms of seminar of graduate study instructors, it was found that the majority agreed with the offering of alternative seminar time on Monday to Friday evening after the official working hours; and (3) regarding the feasibility for offering new forms of seminar, it was feasible for offering the new form of seminar in the evening session, or after the official office hours of the working days (Monday to Friday); the seminar could be organized as special projects apart from the offering of traditional graduate study instruction, or to be organized as special cooperation projects with other institutions.

Keywords: Seminar, New forms, Feasibility Study

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (มสธ.) เป็นมหาวิทยาลัยเปิดที่จัดการเรียนการสอนด้วยระบบการสอนทางไกล การจัดการศึกษาบัณฑิตศึกษานี้ให้นักศึกษาสามารถศึกษาค้นคว้าอย่างอิสระด้วยตนเองจากสื่อหลัก สื่อเสริม รวมถึงศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งค้นคว้าต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด แหล่งวิทยากรในภูมิภาค กำหนดกิจกรรมภาคบังคับในรูปของกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ที่นักศึกษาต้องเข้าสัมมนาแบบเผชิญหน้าและ/หรือแบบออนไลน์ มีการฝึกอบรมหรือฝึกปฏิบัติตามที่หลักสูตรกำหนดในวันเสาร์และอาทิตย์ แต่ละปีมีนักศึกษามหาบัณฑิตศึกษาใหม่จำนวน



มาก เมื่อรวมนักศึกษาเดิมจำนวน 5,645 คน ทำให้สถานที่จัดสัมมนาไม่เพียงพอ กอปรกับความจำเป็นเรื่องเวลา และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของนักศึกษา เช่น ค่าเดินทาง ค่าที่พัก ค่าอาหาร จึงเป็นเหตุผลในการวิจัยเพื่อเพิ่มทางเลือกให้เกิดความคล่องตัวในการจัดสัมมนาในรูปแบบใหม่ที่เพิ่มทางเลือกให้นักศึกษาเลือกเข้าสัมมนาในช่วงเย็นหลังเลิกงาน วันทำการปกติ (วันจันทร์-ศุกร์) หรือเรียนทางออนไลน์ (Online) ร้อยละ 100 ผ่านสื่อทางไกลอื่น ๆ เช่น e-Learning (Electronic Learning), m-Learning (Mobile Learning) เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับคำขวัญของ มสธ. “อยู่ที่ไหนก็เรียนได้ เรียนทางไกลกับ มสธ.” นอกจากนี้เทคโนโลยีการสื่อสารปัจจุบันมีความก้าวหน้าสามารถจัดการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือเรียกว่า e-Learning (Electronic Learning) หลายรูปแบบ เช่น การเรียนการสอนบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Internet-Based Learning) การเรียนการสอนออนไลน์ (Online Learning) การเรียนการสอนบนเว็บ (Web-Based Learning) และการเรียนเสมือนจริง (Virtual Learning) เป็นนวัตกรรมที่มีการออกแบบโดยการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เสมือนเรียนในห้องเรียน นักศึกษาสามารถเรียนได้ทุกที่ทุกเวลาโดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียน ในขณะที่เด็กลงกันนักศึกษาและอาจารย์สามารถมีปฏิสัมพันธ์ผ่านเครือข่ายโดยใช้ห้องสนทนา (Chatroom) การสไกป์ (Skype) การประชุมทางไกล (Teleconference) ฯลฯ ซึ่งเป็น โปรแกรมติดต่อสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดสัมมนาในรูปแบบใหม่นี้ เป็นการศึกษาเพื่อหาทางเลือกในการจัดสัมมนาในรูปแบบใหม่ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความต้องการเข้าสัมมนาในรูปแบบใหม่ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มสธ.
2. เพื่อศึกษาความพร้อมในการจัดสัมมนาในรูปแบบใหม่ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษา มสธ.
3. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดสัมมนาในรูปแบบใหม่ มสธ.

นิยามศัพท์

“การจัดสัมมนาในรูปแบบใหม่” หมายถึง การจัดสัมมนาที่แตกต่างจากเดิมที่เป็นกิจกรรมภาคบังคับ กำหนดให้นักศึกษาต้องมาเข้าสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ และนักศึกษาด้วยกันเองในวันเสาร์-อาทิตย์ ส่วนการจัดสัมมนาในรูปแบบใหม่เป็นการเพิ่มทางเลือกให้นักศึกษาสามารถเลือกเข้าสัมมนาในช่วงเย็นหลังเลิกงานวันทำการปกติ (วันจันทร์-ศุกร์) หรือเรียนทางออนไลน์ (Online) ร้อยละ 100 ผ่านสื่อทางไกลอื่น ๆ เช่น e-Learning (Electronic Learning), m-Learning (Mobile Learning) เป็นต้น



ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สามารถนำผลการวิจัยมาใช้ในการกำหนดนโยบายจัดสัมมนาในรูปแบบใหม่ที่นักศึกษาสามารถเลือกเข้าสัมมนาในช่วงเย็นหลังเลิกงานวันทำการปกติ (วันจันทร์-ศุกร์) หรือเรียนทางออนไลน์ (Online) ร้อยละ 100
2. สาขาวิชาที่เปิดสอนบัณฑิตศึกษา สามารถใช้ผลการวิจัยเพื่อกำหนดแนวทางในการจัดสัมมนาตามบริบทและศาสตร์ของแต่ละสาขาวิชา ที่มีความยืดหยุ่นทั้งด้านวิชาการและการบริหารจัดการ
3. คณะกรรมการพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตร สามารถใช้ผลการวิจัยเพื่อกำหนดแนวทางในการจัดสัมมนาที่เหมาะสมกับหลักสูตรและความยากง่ายของแต่ละชุดวิชา
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดสัมมนา สามารถใช้ผลการวิจัยเพื่อเสนอแนวทางให้มหาวิทยาลัยปรับปรุงระเบียบ แนวปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้อง

วิธีการวิจัย

1. ศึกษาความต้องการเข้าสัมมนารูปแบบใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มสธ. โดยใช้แบบสอบถามเพื่อถามนักศึกษาลงทะเบียนภาคปลาย ปีการศึกษา 2556 จำนวน 1,985 คน
2. ศึกษาความพร้อมในการจัดสัมมนารูปแบบใหม่ของอาจารย์บัณฑิตศึกษา มสธ. โดยใช้แบบสอบถามเพื่อถามอาจารย์บัณฑิตศึกษา จำนวน 12 สาขาวิชา (195 คน)
3. ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดสัมมนารูปแบบใหม่ มสธ. จากข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้บริหารมหาวิทยาลัย สัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องและสนทนากลุ่มบุคลากรสนับสนุนจากส่วนกลาง (มสธ. จังหวัดนนทบุรี) และส่วนภูมิภาค (ศูนย์วิทยพัฒนา มสธ.)

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

1. ความต้องการเข้าสัมมนารูปแบบใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มสธ.
 - 1.1 ความต้องการเข้าสัมมนา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 82.5 (853 คน) ต้องการเรียนและเข้าสัมมนาแบบเดิมในเสาร์-อาทิตย์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความต้องการเข้าสัมมนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มสธ.

ความต้องการเข้าสัมมนา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จัดสัมมนาแบบเดิมในวันเสาร์-อาทิตย์	853	82.5
ไม่ต้องการให้จัดสัมมนา ควรจัดสัมมนาผ่านระบบ Online	119	11.5
ไม่ต้องการให้จัดสัมมนา ควรให้อิสระแก่อาจารย์และนักศึกษา	40	3.9
จัดสัมมนาช่วงเย็นหลังเลิกงานวันทำการปกติ (วันจันทร์-ศุกร์)	8	0.8
ไม่ตอบ	13	1.3
รวม	1,033	100.0

1.2 จำนวนชั่วโมงการสัมมนาที่มหาวิทยาลัยกำหนดชุดวิชาละ 12 ชั่วโมง (2 วัน ๆ ละ 6 ชั่วโมง) พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 85.7 (885 คน) เห็นว่ามีความเหมาะสม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความเหมาะสมของจำนวนชั่วโมงการสัมมนาที่มหาวิทยาลัยกำหนดชุดวิชาละ 12 ชั่วโมง

ความเหมาะสมของจำนวนชั่วโมงการสัมมนา ที่มหาวิทยาลัยกำหนด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เหมาะสม	885	85.7
ไม่เหมาะสม	143	13.8
ไม่ตอบ	5	0.5
รวม	1,033	100.0

1.3 สรุปจากคำถามปลายเปิดพบว่านักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาให้เหตุผลที่ต้องการเข้าสัมมนาแบบเดิมเพราะต้องการเรียนระบบการศึกษาทางไกล ที่เรียนด้วยตนเองผ่านสื่อที่มหาวิทยาลัยจัดให้ และเข้าสัมมนาในวันเสาร์-อาทิตย์ เพราะมีความจำเป็นเรื่องหน้าที่การงานและภาระครอบครัว รวมถึงมีภูมิลำเนาอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ไม่สะดวกในการเรียนในชั้นเรียน นอกจากนี้มีข้อเสนอให้มหาวิทยาลัยจัดสัมมนาแบบเผชิญหน้าควบคู่กับการเรียนทางออนไลน์ (Online) โดยจำนวนชั่วโมงการสัมมนาแบบเผชิญหน้าควรกำหนดตามความยากง่ายของเนื้อหาชุดวิชา มีการทำสื่อและสรุปเนื้อหาสาระชุดวิชาขึ้นเว็บไซต์ เพื่อให้สามารถเข้ามาศึกษาได้ตลอดเวลาตามความพร้อมของแต่ละคน

2. ความพร้อมในการจัดสัมมนารูปแบบใหม่ของอาจารย์บัณฑิตศึกษา มสธ.

2.1 ความพร้อมในการจัดสัมมนาช่วงเย็นหลังเลิกงานวันทำการปกติ (วันจันทร์-ศุกร์) พบว่าจากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามข้อนี้ 70 คน ร้อยละ 62.9 (44 คน) มีความพร้อมและประสงค์จะจัดสัมมนาช่วงเย็นหลังเลิกงานวันทำการปกติ (วันจันทร์-ศุกร์) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความพร้อมในการจัดสัมมนาช่วงเย็นหลังเลิกงานวันทำการปกติ

ความพร้อมในการจัดสัมมนาช่วงเย็นหลังเลิกงานวันทำการปกติ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มีความพร้อมและประสงค์จะจัดสัมมนาช่วงเย็นหลังเลิกงานฯ	44	62.9
ไม่พร้อมและไม่ประสงค์จะจัดสัมมนาช่วงเย็นหลังเลิกงานฯ	26	37.1
รวม	70	100.0

2.2 ความเห็นต่อการเพิ่มทางเลือกในการจัดสัมมนาช่วงเย็นหลังเลิกงานวันทำการปกติ พบว่าจากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามข้อนี้ 75 คน ร้อยละ 76 (57 คน) เห็นด้วยกับการเพิ่มทางเลือกในการจัดสัมมนาช่วงเย็นหลังเลิกงานวันทำการปกติ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความเห็นต่อการเพิ่มทางเลือกในการจัดสัมมนาช่วงเย็นหลังเลิกงานวันทำการปกติ

ความเห็นต่อการเพิ่มทางเลือกในการจัดสัมมนาช่วงเย็นหลังเลิกงานวันทำการปกติ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เห็นด้วย	57	76.0
ไม่เห็นด้วย	18	24.0
รวม	75	100.0

2.3 สรุปจากคำถามปลายเปิด พบว่าอาจารย์บัณฑิตศึกษาให้เหตุผลในการสนับสนุนให้จัดสัมมนาช่วงเย็นหลังเลิกงานเลิกงานวันทำการปกติ (วันจันทร์-ศุกร์) เพื่อเพิ่มทางเลือกให้นักศึกษาที่มีความจำเป็นหรือไม่สะดวกที่จะเข้าสัมมนาในวันเสาร์-อาทิตย์ ในขณะที่เดียวกันบางชุดวิชาที่นักศึกษาสามารถศึกษาด้วยตนเองได้ก็ไม่จำเป็นต้องจัดสัมมนาแบบเผชิญหน้าสามารถเรียนทางออนไลน์ (Online) ร้อยละ 100

3. ความเป็นไปได้ในการจัดสัมมนาในรูปแบบใหม่ มสธ.

3.1 ความเป็นไปได้ในการจัดสัมมนาในรูปแบบใหม่ โดยการจัดสัมมนาช่วงเย็นหลังเลิกงานวันทำการปกติ (วันจันทร์-ศุกร์) หรือเรียนทางออนไลน์ (Online) ร้อยละ 100 จากการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนการสอนบัณฑิตศึกษา มสธ. ยึดตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 มีการออกข้อบังคับฯ ว่าด้วย การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา 2553 มีระเบียบ ประกาศ แนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการดำเนินการ ซึ่งสามารถใช้เป็นกรอบในการปรับปรุงรูปแบบการจัดสัมมนาได้

3.2 ความเป็นไปได้ในการจัดสัมมนาในรูปแบบใหม่ จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มพบว่าผู้บริหารและบุคลากรสนับสนุนมีความเห็นสอดคล้องตรงกันเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่เน้นคุณภาพบัณฑิตตามมาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และยึดหลักปรัชญาการศึกษาทางไกล โดยผู้บริหารและบุคลากรสนับสนุนพร้อมที่จะสนับสนุนให้เพิ่มทางเลือกในการจัดสัมมนาในรูปแบบใหม่

3.3 ความคิดเห็นต่อการจัดสัมมนาในรูปแบบใหม่ พบว่าผู้บริหารและบุคลากรสนับสนุน มีความเห็นสอดคล้องตรงกันว่าการสัมมนาแบบเผชิญหน้ายังคงต้องมีอยู่ เนื่องจากความยากง่ายและความซับซ้อนของเนื้อหา ทั้งนี้หากมีการสัมมนาแบบเผชิญหน้ามากเกินไปก็เป็นปัญหาสำหรับนักศึกษาที่อยู่ห่างไกลหรือไม่สะดวกในการมาสัมมนา และเห็นว่าควรสนับสนุนให้เป็นทางเลือกสำหรับนักศึกษาและสาขาวิชาที่มีความพร้อมและมีความประสงค์ที่จะจัดการสัมมนาช่วงเย็นหลังเลิกงานวันทำการปกติ โดยมีการวางแผนการจัดสัมมนาที่มีความยืดหยุ่น มีการควบคุมมาตรฐานโดยคณะกรรมการบริหารหลักสูตร ซึ่งการจัดสัมมนาลักษณะนี้เหมาะสำหรับโครงการพิเศษ หรือโครงการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ส่วนเรื่องการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยควรมอบอำนาจให้สาขาวิชาเป็นผู้ดำเนินการ และมหาวิทยาลัยทำหน้าที่สนับสนุนเรื่องการออกกฎ ระเบียบ จัดทำแนวปฏิบัติเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินการ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาค้นคว้าความเป็นไปได้ในการจัดสัมมนาในรูปแบบใหม่ มสธ. ดังนี้

1. พบว่านักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่มีความต้องการเข้าสัมมนาแบบเดิม เพราะต้องการเรียนด้วยระบบการศึกษาทางไกล ที่เรียนด้วยตนเองผ่านสื่อที่มหาวิทยาลัยจัดให้ และเข้าสัมมนาในวันเสาร์-อาทิตย์ เนื่องจากมีความจำเป็นเรื่องหน้าที่การงานและครอบครัว และมีภูมิลำเนาอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ สอดคล้องกับ โอชัว (Ochoa อัง ใน Walter Perry, 1983, p. 6) ที่กล่าวว่า การเรียนทางไกลเป็นการศึกษาที่มีการจัดระบบการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนด้วยตนเอง การจัดการศึกษานี้มีศักยภาพครอบคลุมสภาพทางภูมิศาสตร์ได้มากกว่าการศึกษาแบบเผชิญหน้าที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ที่เดียวกัน กิจกรรมการเรียนทางไกลนี้มีการผสมผสานวิธีการที่สัมพันธ์กับทรัพยากร มีระบบการจัดส่งสื่อการสอน มีการวางแผนการดำเนินการ รูปแบบของทรัพยากร

ประกอบด้วย เอกสารสิ่งพิมพ์ วัสดุทัศนูปกรณ์ สื่อคอมพิวเตอร์ ซึ่งผู้เรียนอาจเลือกใช้สื่อเฉพาะตนหรือเฉพาะกลุ่มได้ ส่วนระบบการจัดส่งสื่อก็มีการใช้เทคโนโลยีนานาชนิดช่วยในการจัดส่ง

2. พบว่าอาจารย์บัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่มีความพร้อมที่จะจัดสัมมนาช่วงเย็นหลังเลิกงานวันทำการปกติ (วันจันทร์-ศุกร์) โดยให้เหตุผลว่าเป็นการเพิ่มทางเลือกให้นักศึกษาที่มีความจำเป็นหรือไม่สะดวกที่จะเข้าสัมมนาในวันเสาร์-อาทิตย์ และเห็นว่าสัมมนาแบบเผชิญหน้ามีความจำเป็น เพราะกลไกการสัมมนาแบบเผชิญหน้าช่วยให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้โดยตรง และช่วยให้อาจารย์สังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาสอดคล้องกับกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนบัณฑิตศึกษามศธ. ที่ปรากฏในกลุ่มมีนักศึกษาระดับปริญญาโท ที่กำหนดให้นักศึกษาต้องเข้าสัมมนาแบบเผชิญหน้าในลักษณะกิจกรรมภาคบังคับที่ให้นักศึกษามาแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักศึกษาด้วยกันเอง และนักศึกษากับอาจารย์ ในขณะที่เดียวกันบางชุดวิชาที่นักศึกษาสามารถศึกษาด้วยตนเองก็ไม่จำเป็นต้องจัดสัมมนาแบบเผชิญหน้าสามารถเรียนทางออนไลน์ (Online) ร้อยละ 100 สอดคล้องกับชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2541) กล่าวถึง หลักการพัฒนา ระบบการสอนทางไกลที่มีประสิทธิภาพ ยึดหลักการศึกษาดำเนินการ มุ่งให้นักศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง นักศึกษาอาจเรียนที่บ้าน ที่ทำงาน หรือสถานที่อื่น เรียนได้เร็วหรือช้าตามความสามารถ ความสนใจ ความพอใจ และความพยายามของแต่ละคน มีการใช้เทคโนโลยีการศึกษาที่เหมาะสมในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในการเรียน

3. พบว่ามีความเป็นไปได้ที่ มศธ. จะจัดสัมมนารูปแบบใหม่ช่วงเย็นหลังเลิกงานวันทำการปกติ (วันจันทร์-ศุกร์) หรือเรียนทางออนไลน์ (Online) ร้อยละ 100 เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย ยึดตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 มีข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบและเป็นแนวทางในการดำเนินการ และมีการพัฒนาระบบการสอนทางไกลตามแนวคิดที่ใช้เป็นพื้นฐานการพัฒนาในระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัย ดังนี้ 1) อิงระบบการสอนทางไกลที่ยึดหลักบูรณาการชุดวิชาผ่านสื่อประสม มีใช้การเรียนการสอนในชั้นเรียน ยกเว้นการสัมมนาที่มุ่งให้เกิดความรู้และประสบการณ์ที่ไม่สามารถนำเสนอได้ในสื่อหลักและสื่อเสริม 2) ยึดสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลักและมีสื่อเสริมที่เหมาะสมกับนักศึกษา 3) เน้นปฏิสัมพันธ์ทางสื่อประเภทต่าง ๆ โดยไม่มุ่งให้เกิดปฏิสัมพันธ์แบบเผชิญหน้าโดยไม่จำเป็น 4) ใช้กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการสอนแบบอิงประสบการณ์ด้วยการกำหนดประสบการณ์ที่คาดหวังเป็นแกนในรูปแบบให้ทำรายงานหรือกิจกรรมมานำเสนอในการสัมมนา โดยนำความรู้จากเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในสื่อการศึกษา และแหล่งวิทยาการต่าง ๆ 5) มีการประเมินสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนครบวงจร 6) มีการปรับเปลี่ยนประสบการณ์และกิจกรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ด้วยการปรับเปลี่ยนและนำเสนอแผนกิจกรรมการเรียนทุกภาคการศึกษาที่เปิดสอน 7) มีการบริหารจัดการ มีการให้ภาพรวมของขั้นตอนและกระบวนการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาแก่นักศึกษาอย่างชัดเจนด้วยการปฐมนิเทศ มีการฝึกทักษะในการแสวงหาความรู้เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียน และ 8) มีการผลิตและบริหารชุดวิชาที่ต่อเนื่อง โดยคณะบุคคลเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างช่วงการผลิตและการนำไปใช้ ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนการสอนปัจจุบัน สามารถใช้เป็นกรอบในการปรับปรุงรูปแบบการจัดสัมมนารูปแบบใหม่ได้ และเห็นว่าบางชุดวิชาที่นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองก็ไม่จำเป็นต้องจัดสัมมนาแบบเผชิญหน้า สอดคล้องกับแนวโน้มของเทคโนโลยีสารสนเทศในอนาคต ยูบิควิตัสเทคโนโลยี (Ubiquitous Technology) หรือสังคมยูบิควิตัส (Ubiquitous Society) ที่เป็นสภาพแวดล้อมใหม่ของการสื่อสารเป็นแนวโน้มของ

สังคมสารสนเทศที่เชื่อมต่อกับเครือข่ายที่ผู้ใช้งานไม่รู้สีกว่ากำลังใช้คอมพิวเตอร์อยู่ อ้างอิงจาก <http://atita404.wordpress.com>

บทสรุป

1. ความต้องการเข้าสัมมนารูปแบบใหม่ของนักศึกษาบัณฑิตศึกษามสธ. จากการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักศึกษาศาสตรบัณฑิตศึกษามสธ. ส่วนใหญ่ร้อยละ 82.5 (853 คน) เลือกเรียนที่ มสธ. เพราะต้องการเรียนด้วยระบบการศึกษาทางไกลที่เรียนด้วยตนเองจากสื่อหลัก ประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อคอมพิวเตอร์ และสื่อเสริมประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อโสตทัศน์ และแหล่งค้นคว้าอื่นๆ มีการเข้าสัมมนาแบบเผชิญหน้าในวันเสาร์และอาทิตย์ และ/หรือสัมมนาแบบออนไลน์ และมีการให้คำปรึกษาอย่างเป็นทางการจากระบบจากอาจารย์ที่ปรึกษา และมีการเข้าสัมมนาเสริมประสบการณ์วิชาชีพหรือชื่อเรียกอื่นตามที่หลักสูตร เป็นการสัมมนาในลักษณะกิจกรรมปัจฉิมนิเทศก่อนสำเร็จการศึกษาเพื่อให้ให้นักศึกษาได้ร่วมฝึกทักษะที่จำเป็นของวิชาชีพและพัฒนาบุคลิกภาพคุณธรรม จริยธรรม

2. ความพร้อมในการจัดสัมมนารูปแบบใหม่ของอาจารย์บัณฑิตศึกษามสธ. จากการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นอาจารย์บัณฑิตศึกษามสธ. ร้อยละ 62.9 (44 คน) มีความพร้อมจะจัดสัมมนาช่วงเย็นหลังเลิกงานวันทำการปกติ (วันจันทร์-ศุกร์) และร้อยละ 75 (57 คน) เห็นด้วยกับการเพิ่มทางเลือกในการสัมมนาช่วงเย็นหลังเลิกงานวันทำการปกติ โดยให้เหตุผลว่าเป็นการเพิ่มทางเลือกให้แก่นักศึกษาหรือผู้ที่ต้องทำงานในวันเสาร์-อาทิตย์ และเป็นทางเลือกสำหรับผู้พร้อมและสะดวกที่จะเข้าสัมมนาช่วงเย็นหลังเลิกงานวันทำการปกติ (วันจันทร์-ศุกร์) และเห็นว่าบางชุดวิชาที่นักศึกษาสามารถเรียนได้ด้วยตนเองก็ไม่จำเป็นต้องจัดสัมมนาแบบเผชิญหน้า

3. ความเป็นไปได้ในการจัดสัมมนารูปแบบใหม่ มสธ. จากการศึกษาจากข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ และแนวปฏิบัติ การสัมภาษณ์ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และสนทนากลุ่มบุคลากรสนับสนุน พบว่ามีความเป็นไปได้ในการจัดสัมมนารูปแบบใหม่ คือสัมมนาช่วงเย็นหลังเลิกงานวันทำการปกติ (วันจันทร์-ศุกร์) โดยเห็นว่าควรสนับสนุนให้เป็นทางเลือกสำหรับนักศึกษาและสาขาวิชาที่มีความพร้อมและมีความประสงค์ที่จัดสัมมนาช่วงเย็นหลังเลิกงานวันทำการปกติ โดยมีการวางแผนการจัดสัมมนาที่มีความยืดหยุ่น มีการควบคุมมาตรฐานโดยคณะกรรมการบริหารหลักสูตร ซึ่งเหมาะสมสำหรับโครงการพิเศษหรือโครงการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ส่วนการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยควรมอบอำนาจให้สาขาวิชาเป็นผู้ดำเนินการ โดยมหาวิทยาลัยทำหน้าที่สนับสนุนในการออกกฎ ระเบียบ และแนวปฏิบัติที่เอื้อและให้อิสระแก่สาขาวิชาในการดำเนินการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ มหาวิทยาลัยควรทบทวนนโยบายและรูปแบบการจัดสัมมนาที่เหมาะสมตามบริบทที่เหมาะสมสำหรับแต่ละสาขาวิชา แต่ละหลักสูตร โดยคำนึงถึงเรื่องการขยายโอกาสทางการศึกษา การลดอุปสรรคด้านทรัพยากร สถานที่ รูปแบบและลักษณะของจัดสัมมนาควรเหมาะสมกับเนื้อหาความยากง่ายและความซับซ้อนของสาระของแต่ละชุดวิชา
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยเพื่อประเมินผลการจัดสัมมนาเพื่อหา รูปแบบการจัดสัมมนาที่เหมาะสมตามบริบทของแต่ละสาขาวิชา แต่ละหลักสูตร

บรรณานุกรม

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2541). *การพัฒนากระบวนการสอนทางไกล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 20 ปี มสช. แห่งการพัฒนา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.*
- ชุมชนหงษ์ ไทยอุบลถัมภ์. (2549). *E-Learning. สืบค้นเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2557. จาก <http://thaicai.com/articles/elearning5.htm#2549>.*
- ธงชัย แก้วกิริยา. (2553). *E-Learning ก้าวไปสู่ M-Learning ในยุคสังคมของการสื่อสารไร้พรมแดน. วารสารร่วมพฤษ, 28 (1), 112-136.*
- บุญแก้ว ควรวาเวช. (2545). *นวัตกรรมทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, สำนักบัณฑิตศึกษา ฝ่ายส่งเสริมมาตรฐานบัณฑิตศึกษา. (2553). *คู่มือการจัดการเรียนการสอนในระบบอิตีกรอนิกส์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.*
- _____. (2557). *คู่มือนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.*
- วิจิตร ศรีสอ้าน และคณะ. (2534). *การศึกษาทางไกล. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.*
- อาทิตตา ดันตระกูล (2553). *แนวโน้มของเทคโนโลยีสารสนเทศในอนาคต. สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2557. จาก <http://atita404.wordpress.com>*
- Perry, Walter. (1983) *The Growth of Distance Education. In Neil Michael W. Education of Adults at a Distance: A report of the Open University's Tenth Anniversary International Conference. London: Kogan Page.*